

Rutiner och riktlinjer för hantering av jäv i Konkurrensverkets forskningsverksamhet

1. Allmänt om jäv

Reglerna om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900) tar sikte på situationer där en anställd eller någon annan, som för en myndighets räkning, tar del i handläggningen av ett ärende och som kan anses ha ett sådant intresse i ärendet att hens opartiskhet kan ifrågasättas. Syftet med jävsreglerna är att garantera objektivitet och saklighet inom offentlig verksamhet.¹

Jävsreglerna gäller vid all ärendehantering hos Konkurrensverket, såväl tillsynsverksamhet som personalärenden, remisser, inköp och forskningsverksamhet. Reglerna riktar sig till såväl beslutsfattaren som de som medverkar i handläggningen av ett ärende eller deltar i beredningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet.²

En ledamot i rådet för forskningsfrågor eller en medarbetare på Konkurrensverket är jävig om:

- Hen eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning. Detta innefattar så kallad partsjäv, intressejäv och närståendejäv.
- Hen eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning. Bestämmelsen reglerar så kallad ställföreträdarjäv och ombudsjäv.
- Hen har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan tagit ställning till frågor som

---

¹ Prop. 2016/17:180 – En modern och rättssäker förvaltning - ny förvaltningslag, s. 93

² Dnr 626/2020 – Etiska riktlinjer för Konkurrensverket, s. 11 f.

myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans. Detta brukar benämnas tvåinstansjäv.

- Det finns någon annan särskild omständighet som gör att hens opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Detta är en generalklausul som även brukar betecknas delikatessjäv. Det kan handla om att du har ett särskilt intresse av utgången i ärendet som inte kan härledas till någon annan jävsgrund, t.ex. att du har en vän som är part i ärendet.

Konkurrensverkets medarbetare inklusive ledamöterna i rådet för forskningsfrågor omfattas av Konkurrensverkets etiska riktlinjer.³ Konkurrensverkets etiska riktlinjer innehåller också riktlinjer för jäv.

Avsikten med dessa rutiner och riktlinjer är inte att avvika från vad som föreskrivs i Konkurrensverkets etiska riktlinjer om jäv, utan att förtydliga och komplettera dem med avseende på Konkurrensverkets forskningsverksamhet.

2. Särskilt om potentiella jävssituationer inom Konkurrensverkets forskningsverksamhet

När det gäller Konkurrensverket forskningsverksamhet är det framför allt inom bidragsfinansieringen, uppdragsforskningen samt den årligen återkommande uppsatstävlingen där jävssituationer kan uppstå.

Den största delen av Konkurrensverkets forskningsverksamhet är inriktad på bidragsfinansiering av forskningsprojekt på högskolor, universitet och forskningsinstitut. För detta ändamål har regeringen beslutat att det ska finnas ett råd för forskningsfrågor (Rådet) på myndigheten som bland annat ska delta i beredningen av ärenden om fördelning av medel från anslaget för konkurrensforskning.⁴ Detta sker bland annat genom att rådsledamöterna deltar i bedömningen av inkomna bidragsansökningar.

Rådets ledamöter utgörs ofta av aktiva forskare som samtidigt kan vara direkt berörda av anslagsbesluten. Här kan det finnas skäl att särskilt uppmärksamma eventuella jävsförhållanden vid hanteringen och bedömningen av inkomna bidragsansökningar.

En mindre del av forskningsanslaget går till uppdragsforskningsprojekt initierade av Konkurrensverket själv. Denna uppdragsforskning är i första hand inriktad på frågor där det för Konkurrensverkets del finns ett direkt behov av att undersöka eller belysa en angelägen fråga. Även här kan det finnas skäl att särskilt

---

³ Dnr 626/2020 Etiska riktlinjer för Konkurrensverket. Konkurrensverkets Etiska riktlinjer och dessa rutiner och riktlinjer för jäv i forskningsverksamheten ingår bland de dokument som rådsledamöterna får del av i samband med att de utses till ledamöter i rådet för forskningsfrågor.

⁴ 12–13 §§ förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket

uppmärksamma eventuella jävsförhållanden vid hanteringen av tänkbara uppdragstagare till de uppdragsforskningsprojekt som läggs ut.

Konkurrensverkets anordnar även en årligen återkommande tävling för studenter som skrivit uppsatser om konkurrens- och upphandlingsrelaterade ämnen på kandidat- och mastersnivå. Tävlingspriset fördelas mellan ett flertal vinnare inom disciplinerna juridik och ekonomi. Vid bedömningen av uppsatsbidragen kan det också finnas skäl att särskilt uppmärksamma eventuella jävsförhållanden.

3. Konkurrensverkets arbete med att hantera jävsfrågor i forskningsverksamheten

Arbetet utformas så att man inom forskningsverksamheten förebygger inte bara jävssituationer i strikt mening utan även undviker situationer som är oklara och känsliga. Detta gäller inte bara för ledamöterna i Rådet utan även för de handläggare på Konkurrensverket som hanterar och bedömer forskningsansökningar och uppsatsbidrag samt är med och beslutar om tänkbara uppdragsforskare.

Detta sker genom att generella typsituationer där risken för jäv i forskningsverksamheten anses särskilt påtaglig och/eller kan uppfattas som särskilt riskabla ur förtroendesynpunkt identifieras.

Möjliga jävssituationer som kan aktualiseras och som tidigt i handlägningsprocessen måste uppmärksammas är:

- När bidragsansökningar kan komma att bedömas av en radsledamot som har någon koppling till en bidragsansökan och där risk för jäv föreligger. Även handläggare eller beslutsfattare vid Konkurrensverket som bereder och bedömer bidragsansökningarna kan komma att hamna i en jävssituation.
- Om en radsledamot i ett visst ärende samtidigt i ett annat sammanhang står i ett möjligt beroendeförhållande till en bidragssökande i det första ärendet, till exempel om denne har uppdrag som utvärderare av ledamotens kompetens, anslagsansökan, institution eller ämne.
- Om en radsledamot har ett pågående eller nyligen avslutat nära samarbete, till exempel i form av lärare/elev-förhållande eller gemensamt bedrivna forskning, med en bidragssökande.
- Om en handläggare vid Konkurrensverket, som bereder och bedömer forskningsansökningarna, har någon koppling till samma institution eller motsvarande självständig ekonomisk enhet som en sökande.
- Om en radsledamot eller en handläggare vid Konkurrensverket är med och bedömer inkomna uppsatsbidrag till Konkurrensverkets uppsatstävling och

denne har någon koppling till uppsatsbidraget som medför att deras opartiskhet i bedömningen av uppsatsen skulle kunna ifrågasättas .

- Om en handläggare vid Konkurrensverket som är med i hanteringen av tänkbara uppdragstagare till Konkurrensverkets uppdragsforskning har en personlig relation eller ett intresse i ärendet.

4. Rutiner och riktlinjer för att förebygga jävssituationer vid bedömning av ansökningar inom bidragsforskningen

En lista över de ansökningar som inkommit till Konkurrensverket ska på ett tidigt stadium skickas till rådsledamöterna och berörda handläggare vid Konkurrensverket med en anmodan att anmäla jäv för de ansökningar där hen bedömer att risk för jäv föreligger. Viktigt i sammanhanget är att uppmärksamma om det i enskilda fall kan finnas särskilda skäl att befara delikatessjäv. Ingen rådsledamot eller handläggare vid Konkurrensverket ska utses till att bedöma ansökningar där jäv eller en jävsliknande situation skulle kunna föreligga.

Ovanstående rutiner kan inte alltid förhindra att jävssituationer uppstår. Följande rutiner och riktlinjer finns för att hantera sådana jävssituationer som ändå skulle kunna uppstå:

- En rådsledamot, eller handläggare vid Konkurrensverket, som hanterar och bedömer forskningsansökningar, ska omedelbart efter att denne fått en sammanställning av ansökningarna och gått igenom denna, anmäla jäv om rådsledamoten eller handläggaren anser att vederbörande är jävig i förhållande till en ansökan. Jäv ska anmälas till sekreteraren i Rådet. De ansökningar som rådsledamoten eller handläggaren anmält jäv i förhållande till ska inte fördelas till vederbörande rådsledamot eller handläggare.
- Om en rådsledamot eller handläggare vid Konkurrensverket hamnat i en situation där man under bedömningsprocessen hamnat i jäv i förhållande till en ansökan ska detta, omedelbart efter att jävssituationen uppstått, anmälas till sekreteraren i Rådet.
- För det fall rådsledamot eller handläggare vid Konkurrensverket är osäker på om en föreliggande omständighet kan ligga till grund för att hen kan anses jävig eller att hens opartiskhet skulle kunna komma att ifrågasättas, ska vederbörande omedelbart anmäla omständigheten till sekreteraren i Rådet. En bedömning av jävsfrågan ska göras så snart som möjligt av chefen för enheten för analys och forskning.
- När en ansökan behandlas, under det rådsmöte där ansökningarna bedöms, ska den som är jävig lämna det fysiska eller digitala mötet under tiden som denna fråga diskuteras.

- Alla jävsfrågor och hur de har hanterats och bedömts ska antecknas i mötesprotokollet.
- Även fall där jävsfrågan prövats men inte ansetts föreligga ska protokollföras.
- Även om det inte förs protokoll vid mötet i övrigt ska likväl jävsprotokoll föras.

5. Rutiner för att förebygga jävssituationer vid val av uppdragstagare till uppdragsforskningsprojekt

Enlig Riktlinjer och rutiner för Konkurrensverkets forskningsverksamhet⁵ ska val av lämplig uppdragstagare ske enligt en urvalsprocess där minst tre lämpliga kandidater tas fram som förslag till det specifika uppdraget. Detta urval görs av funktionsansvarig för forskningsfrågor. Enhetschefen för enheten för analys och forskning fattar beslut om uppdragstagare till ett uppdragsforskningsprojekt.

Följande rutiner finns för att hantera eventuella jävssituationer vid val av uppdragstagare till uppdragsforskningsprojekt:

- De uppdragstagare som valts ut ska inte ha en personlig relation till vare sig de handläggare vid Konkurrensverket som kommit med förslaget till uppdragsforskningsprojekt, funktionsansvarig för forskningsfrågor eller beslutande chef. Vederbörande handläggare, funktionsansvarig eller beslutande chef ska inte heller ha ett sådant intresse i ärendet så att deras opartiskhet kan ifrågasättas.
- En bedömning av eventuell jävsfråga hanteras av chefen för enheten för analys och forskning.

6. Rutiner och riktlinjer för att förebygga jävssituationer vid bedömning av uppsatsbidrag till Konkurrensverkets uppsatstävling

Uppsatsbidragen i Konkurrensverkets årligen återkommande uppsatstävling bedöms av två jurygrupper, en inom ekonomi och en inom juridik enligt de kriterier som framgår av Riktlinjer och rutiner för Konkurrensverkets forskningsverksamhet. Jurygrupperna består vanligtvis av 2–3 handläggare vid Konkurrensverket samt två ledamöter från Rådet.

Följande rutiner och riktlinjer finns för att hantera eventuella jävssituationer i denna bedömningsprocess:

- En rådsledamot, eller handläggare vid Konkurrensverket, som bedömer uppsatsbidragen, ska omedelbart efter att denne fått en sammanställning

---

⁵ Se dnr 298/2021 – Riktlinjer och rutiner för Konkurrensverkets forskningsverksamhet

av bidragen och gått igenom denna, anmäla jäv om hen anser att vederbörande är jävig i förhållande till något av uppsatsbidragen. Jäv ska anmälas till ordföranden i jurygruppen.

- Den som anmält jäv i förhållande till ett uppsatsbidrag, ska inte vara delaktig i bedömningen av denna uppsats.
-

Beslutande: GD

Dokumentägare: EC Enheten för analys och forskning